

Sag C-128/21

Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement

Dato for indlevering:

26. februar 2021

Forelæggende ret:

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Litauen)

Afgørelse af:

17. februar 2021

Sagsøgere i første instans og andre parter i appellen:

Lietuvos notarų rūmai

M.S.

S.Š.

D.V.

V.P.

J.P.

D.L.-B.

D.P.

R.O.I.

Sagsøgt i første instans og appellant:

Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba

Hovedsagens genstand

Påstand om annullation af en afgørelse truffet af Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba (Republikken Litauens konkurrenceråd, herefter

»konkurrencerådet«) den 26. april 2018 (herefter »den omtvistede afgørelse«), for så vidt som denne afgørelse fastslog, at Notarų rūmai (det litauiske notarkammer) og notarer, der var medlemmer af notarkammerets præsidium (herefter endvidere »præsidiumet« og sammen »sagsøgerne«) har tilsidesat kravene i artikel 5, stk. 1, nr. 1, i Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas (Republikken Litauens konkurrencelov) og artikel 101, stk. 1, litra a), i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, pålagde dem at bringe tilsidesættelsen til ophør og pålagde dem bøder.

Genstand og retsgrundlag for anmodningen om præjudiciel afgørelse

Fortolkning af artikel 101 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (herefter »TEUF«).

Grundlag – artikel 267, stk. 3, TEUF.

Præjudicielle spørgsmål

1. Skal artikel 101, stk. 1, TEUF, fortolkes således, at notarer i Republikken Litauen ved udøvelsen af aktiviteter vedrørende de af Lietuvos notarų rūmai (det litauiske notarkammer) vedtagne præciseringer, som er beskrevet i den foreliggende sag, udgør virksomheder som omhandlet i artikel 101 TEUF?
2. Skal artikel 101, stk. 1, TEUF, fortolkes således, at de af Lietuvos notarų rūmai (det litauiske notarkammer) vedtagne præciseringer, som er beskrevet i den foreliggende sag, udgør en vedtagelse inden for en sammenslutning som omhandlet i artikel 101, stk. 1, TEUF?
3. Såfremt det andet spørgsmål besvares bekræftende, har disse præciseringer da til formål eller til følge at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for det indre marked som omhandlet i artikel 101, stk. 1, TEUF?
4. Skal de præciseringer, som er beskrevet i den foreliggende sag, ved afgørelsen af en eventuel tilsidesættelse af artikel 101, stk. 1, TEUF, vurderes i overensstemmelse med kriterierne i Wouters-dommens præmis 97?
5. Såfremt det fjerde spørgsmål besvares bekræftende, udgør de formål, som sagsøgerne har henvist til, dvs. opnåelse af ensartet notarpraksis, lukning af et hul i lovgivningen, beskyttelse af forbrugernes interesser, sikring af princippet om ligebehandling af forbrugere og proportionalitetsprincippet samt beskyttelse af notarer mod et uberettiget civilretligt ansvar, da lovlige formål, når disse præciseringer vurderes i overensstemmelse med kriterierne i Wouters-dommens præmis 97?

6. Såfremt det femte spørgsmål besvares bekræftende, skal restriktionerne i disse præciseringer da anses for ikke at gå videre end, hvad der er nødvendigt for at sikre gennemførelsen af de lovlige mål?

7. Skal artikel 101 TEUF fortolkes således, at notarer, som var medlemmer af præsidiet, kan anses for at have tilsidesat denne artikel og kan pålægges en bøde med den begrundelse, at de deltog i vedtagelsen af de præciseringer, som er beskrevet i den foreliggende sag, mens de var beskæftigede som notarer?

Anførte EU-retlige forskrifter og anført praksis fra EU-Domstolen

Artikel 4, stk. 3, i traktaten om Den Europæiske Union (herefter »TEU«).

Artikel 101 TEUF.

Dom af 19. februar 2002, Wouters m.fl. (C-309/99, EU:C:2002:98 (herefter »Wouters-dommen«), præmis 46, 47, 57, 67-69 og 97).

Dom af 18. juli 2013, Consiglio nazionale dei geologi (C-136/12, EU:C:2013:489 (herefter »dom Consiglio nazionale dei geologi«), præmis 35, 36, 42, 53 og 54).

Dom af 18. juli 2006, Meca-Medina og Majcen mod Kommissionen (C-519/04 P, EU:C:2006:492 (herefter »dommen i sagen Meca-Medina og Majcen mod Kommissionen«), præmis 47).

Dom af 23. november 2017, CHEZ Elektro Bulgaria og FrontEx International (C-427/16 og C-428/16, EU:C:2017:890 (herefter »dom CHEZ Elektro Bulgaria«), præmis 42, 43 og 46).

Dom af 4. september 2014, API m.fl. (C-184/13 – C-187/13, C-194/13, C-195/13 og C-208/13, EU:C:2014:2147, præmis 31 og 41).

Dom af 24. oktober 2002, Aéroports de Paris mod Kommissionen (C-82/01 P, EU:C:2002:617 (herefter »dommen i sagen Aéroports de Paris mod Kommissionen«), præmis 74).

Dom af 1. juli 2008, MOTOE (C-49/07, EU:C:2008:376 (herefter »MOTOE-dommen«), præmis 25).

Dom af 28. februar 2013, Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas mod Autoridade da Concorrência (C-1/12, EU:C:2013:127).

Dom af 15. marts 2018, Kommissionen mod Den Tjekkiske Republik (C-575/16, ikke trykt i Sml., EU:C:2018:186).

Dom af 24. maj 2011, Kommissionen mod Belgien (C-47/08, EU:C:2011:334).

Anførte nationale forskrifter

Artikel 5, stk. 1, nr. 1, og artikel 3, stk. 19 og 22, i Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas (Republikken Litauens konkurrencelov, herefter »konkurrenceloven«) (som ændret ved lov nr. XIII-193 af 12.1.2017).

Artikel 2, artikel 6, stk. 1, artikel 6², stk. 1 og 6, artikel 8, artikel 9, artikel 10, nr. 4 og 7, artikel 11, stk. 2 og 3, artikel 12, artikel 13, artikel 16, artikel 19, stk. 1 og 2, artikel 19¹, artikel 20¹, stk. 1, artikel 21, artikel 26, artikel 28 og artikel 45 i Lietuvos Respublikos notariato įstatymas (Republikken Litauens lov om notarinstitutionen, herefter »lov om notarinstitutionen«) (som ændret ved lov nr. XIII-570 af 29.6.2017).

Artikel 8, stk. 6 og 7, artikel 10, nr. 4, artikel 18, stk. 1, artikel 19, stk. 1, 2, 4 og 6, artikel 20, stk. 1, artikel 23, artikel 25, artikel 26, stk. 3, og artikel 28, stk. 3, i Lietuvos notarų rūmų statutas (vedtægterne for det litauiske notarkammer, herefter »vedtægterne«) godkendt ved bekendtgørelse nr. 1R-3 af Republikken Litauens justitsminister den 3. januar 2008.

Punkt 1.7 og 2.6 (som ændret ved bekendtgørelse nr. 1R-182 af 29.6.2012) og punkt 1.2, 1.6 og 2.2 (som ændret ved bekendtgørelse nr. 1R-386 af 31.12.2014) i Notarų imamo atlyginimo už notarinių veiksmy atlikimą, sandorių projektų parengimą, konsultacijas ir technines paslaugas laikinieji dydžiai (midlertidige afgiftssatser opkrævet af notarer for udførelsen af notarialforretninger, udfærdigelsen af transaktioner, rådgivning og tekniske tjenester, herefter »de midlertidige satser«) godkendt ved bekendtgørelse nr. 57 af Republikken Litauens justitsminister den 12. september 1996.

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne i hovedsagen

- 1 I henhold til artikel 19 i lov om notarinstitutionen opkræver en notar en afgift for udførelsen af notarialforretninger, udfærdigelsen af transaktioner, rådgivning og tekniske tjenester, som fastsættes af Republikken Litauens justitsminister efter aftale med Republikken Litauens finansminister og notarkammeret.
- 2 I de midlertidige satser, som blev godkendt af justitsministeren ved bekendtgørelse nr. 57 af 12. september 1996, var afgifterne i forbindelse med udførelsen af notarialforretninger på tidspunktet for de faktiske omstændigheder hovedsagelig angivet inden for et interval ved fastsættelse af minimums- og maksimumssatser. Afgifterne er fastsat som følger i denne retsakt (i de for nærværende sag gældende affattelser):
  - notariel bekræftelse af pant i fast ejendom opkræves en afgift på 0,2-0,3% af ejendomsværdien, men ikke mindre end 50 LTK og ikke mere end 500 LTL (fra den 1.1.2015 tilsvarende 0,2-0,3% af

ejendomsværdien, men ikke mindre end 14,48 EUR og ikke mere end 144,80 EUR) (punkt 1.7),

- notariel bekræftelse af en sikkerhedsstillelse opkræves en afgift på 0,2-0,3% af genstandens værdi, men ikke mindre end 50 LTL og ikke mere end 500 LTL (fra den 1.1.2015 tilsvarende 0,2-0,3% af genstandens værdi, men ikke mindre end 14,48 EUR og ikke mere end 144,81 EUR) (punkt 2.6),
  - notariel bekræftelse af en aftale vedrørende en servitutrettighed, brugsrettighed eller byggerettighed, eller vedrørende foranstaltninger vedrørende anvendelse af et gode opkræves en afgift mellem 28,96 EUR og 86,89 EUR (punkt 1.6)
  - notariel bekræftelse af en aftale om ombytning af fast ejendom, herunder tilfælde af ombytning af fast ejendom for løsøre eller en anden genstand med civile rettigheder opkræves en afgift på 0,4-0,5% af værdien af den ombyttede genstand med højere værdi, men ikke mindre end 28,96 EUR og ikke mere end 5 792,40 EUR (punkt 1.2), og notariel bekræftelse af en aftale om ombytning af løsøre opkræves en afgift på 0,3-0,4% af værdien af den ombyttede genstand eller den anden genstand med civile rettigheder med højere værdi, men ikke mindre end 14,48 EUR (punkt 2.2).
- 3 Ved beslutning af 30. august 2012 fastslog notarkammerets præsidium, at der i tilfælde, hvor værdien af genstanden for pantsætningen eller sikkerhedsstillelsen ikke er angivet af transaktionens parter, opkræves den højeste notarafgift, der er fastsat i de midlertidige satsers punkt 1.7 og 2.6, for den notarielle bekræftelse af en pantsætning eller en sikkerhedsstillelse.
- 4 I sin beslutning af 23. april 2015 angav notarkammerets præsidium, hvorledes notarafgiften skal beregnes, når der ved en enkelt aftale oprettes en servitut vedrørende flere faste ejendomme. Præsidiets besluttede, at det er anbefalingen, at afgiftssatsen i de midlertidige satsers punkt 1.6 ganges med antallet af ejendomme i forhold til hvilke servitutter (eller servitutterne) oprettes.
- 5 Ved sin beslutning af 26. maj 2016 bekræftede notarkammerets præsidium, at notarafgiften i tilfælde, hvor dele af flere genstande ombyttes i henhold til en enkelt aftale, kan opkræves ved at beregne afgiftssatsen i de midlertidige satsers punkt 1.2 på grundlag af prisen for hver af de genstande, som er udvekslet i forbindelse med transaktionen, hvorefter beløbene lægges sammen.
- 6 Ved sin beslutning af 26. januar 2017 fastslog notarkammerets præsidium, at den i de midlertidige satser fastsatte afgiftssats i tilfælde, hvor flere faste ejendomme pantsættes i forbindelse med en enkelt pantsætning, »skal beregnes på grundlag af værdien af hver pantsatte ejendom, hvorefter de beregnede beløb lægges sammen«.

- 7 De ovennævnte beslutninger fra notarkammerets præsidium (herefter ligeledes »præciseringerne«) blev vedtaget (enstemmigt) ved konsensus af præsidiets medlemmer, som deltog i mødet og offentliggjort på notarkammerets intranet.
- 8 Konkurrencerådet anførte i den omtvistede afgørelse, at sagsøgerne med præciseringerne havde fastlagt en ordning for beregning af notarafgifter, der i alle tilfælde fastsatte de maksimumsbeløb i henhold til de midlertidige satser, som det var muligt at opkræve for notariel bekræftelse af pantsætnings-, ombytnings- og servituttransaktioner, hvor flere dele pantsættes, overføres eller udtages; som følge heraf var de afgifter, som notarerne skulle opkræve, indirekte fastsat, selv om notarerne før vedtagelse af disse præciseringer i konkrete tilfælde tillige frit kunne fastsætte lavere afgifter. Konkurrencerådet fandt endvidere, at sagsøgerne direkte havde fastsat størrelsen af den afgift – nemlig den maksimale sats inden for afgiftsintervallet – som notarerne skal opkræve for notariel bekræftelse af en pantsætning eller sikkerhedsstillelse, i tilfælde hvor parterne ikke har angivet værdien af pantet eller sikkerhedsstillelsen.
- 9 I den omtvistede afgørelse blev det konkluderet, at notarkammeret – via sit ledelsesorgan, præsidiet – og notarerne ved vedtagelsen af præciseringerne indgik aftale med konkurrencebegrænsende virkning, hvorved de tilsidesatte kravene i konkurrencelovens artikel 5, stk. 1, nr. 1, og artikel 101, stk. 1, litra a), TEUF. I henhold til konkurrencelovens artikel 3, stk. 19, defineres en aftale således, at den omfatter begrebet en sammenslutnings vedtagelse. Ifølge den omtvistede afgørelse er notarkammeret en sammenslutning af økonomiske enheder, nemlig notarar. Med henblik på artikel 101, stk. 1, TEUF, fastlagde den omtvistede afgørelse således, at de af notarkammeret vedtagne præciseringer, udgør en sammenslutnings vedtagelse, som er vedtaget med deltagelsen af otte notarar, som var medlemmer af notarkammerets præsidium.
- 10 Konkurrencerådet definerede i den omtvistede afgørelse det relevante marked som markedet for notarialforretninger i Republikken Litauen og behandlede præciseringerne som en enkelt tilsidesættelse, der havde varet fra den 30. august 2012 til mindst den 16. november 2017; konkurrencerådet anså endvidere disse handlinger som værende en aftale, der har til formål at begrænse konkurrence mellem alle notarar.
- 11 Sagsøgerne anlagde sag til prøvelse af den omtvistede afgørelse ved Vilniaus apygardos administracinis teismas (den regionale domstol i forvaltningsretlige sager i Vilnius, Litauen). Ved dom af 19. februar 2019 gav den nævnte ret sagsøgerne medhold og annullerede dele af den omtvistede afgørelse.
- 12 Med appellen har konkurrencerådet nedlagt påstand om, at Lietuvos Vyriausiosios Administracinis Teismas (Litauens øverste forvaltningsdomstol, herefter »den forelæggende ret«) ophæver denne dom og fastslår, at sagsøgerens søgsmål forkastes.

De væsentligste argumenter, der anføres af hovedsagens parter

- 13 Sagsøgerne har i den foreliggende sag gjort gældende, at notarer i det væsentlige er embedsmænd, der udøver offentlige myndighed, og en offentlig myndigheds ansatte eller repræsentanter. Ifølge sagsøgerne konkurrerer notarerne med hinanden i forhold til ydelsernes kvalitet og ikke prisen. Som det fremgår af deres stævning til retten i første instans, var der 262 notarer, der udøvede virksomhed i Litauen på daværende tidspunkt.
- 14 Ifølge sagsøgerne havde de med vedtagelsen af præciseringerne til hensigt at varetage notarkammerets opgave som fastsat i artikel 9, nr. 5, i lov om notarinstitutionen, nemlig at ensrette notarpraksis, og notarkammerets virksomhed som omtalt i vedtægternes artikel 8, nr. 6 og 7, nemlig at sammenfatte notarpraksis og fremlægge konklusionerne for notarerne (de havde således lovgivningsmæssige beføjelser i den foreliggende sag). Sagsøgerne har gjort gældende, at præciseringerne tillige havde til formål at lukke et hul i lovgivningen, beskytte forbrugernes interesser, sikre princippet om ligebehandling af forbrugere og proportionalitetsprincippet samt beskytte notarer mod et uberettiget civilretligt ansvar. I forbindelse med konkurrencerådets undersøgelse anførte notarkammeret, at værdien af genstanden for pantsætningen er et vigtigt kriterium for den svagere part – dvs. pantsætteren – for at vurdere i hvilket omfang den pågældendes værdier behæftes; derfor havde fastsættelsen af maksimumsbeløbet for notarafgiften i tilfælde, hvor værdien af genstanden for pantsætningen eller sikkerhedsstillelsen ikke er angivet, til formål at tilskynde transaktionens parter til at angive værdien af genstanden for pantsætningen eller sikkerhedsstillelsen i alle tilfælde, hvorved der sikres en afvejning af parternes interesser.
- 15 Sagsøgerne har endvidere påpeget, at artikel 19¹ i lov om notarinstitutionen fastlægger de kriterier, der skal tages i betragtning ved fastsættelsen af notarforretningers afgiftssatser. Såfremt justitsministeren var uenig i de vedtagne præciseringer, kunne han endvidere have suppleret de midlertidige satser, idet han var bekendt med disse præciseringer; han har imidlertid ikke truffet nogen foranstaltninger som fastsat i artikel 11 i lov om notarinstitutionen, dvs. han har ikke nedlagt påstand om annullation af foranstaltninger, der ikke er i overensstemmelse med lovgivningsmæssige krav, og han har ikke taget noget initiativ til at ændre de midlertidige satser. Sagsøgerne har gjort gældende, at TEUF ikke finder anvendelse på denne sag, da EU-medlemsstaterne ikke har et fælles marked for notarielle tjenesteydelser.
- 16 Sagsøgte, konkurrencerådet, har gjort gældende, at notarer er økonomiske enheder og er i stand til at konkurrere om prisen inden for de i de midlertidige satser fastsatte grænser, og at notarer endvidere er i stand til at konkurrere med hinanden om afgifter i tilfælde, hvor det er muligt at beregne afgiftens størrelse, som er fastsat i de midlertidige satser, ved andre metoder. Sagsøgte har gjort gældende, at både konkurrenceloven og TEUF forbyder prisaftaler; sagsøgerne har derfor ikke ret til at ensrette notarpraksis på en sådan måde, at dette forbud tilsidesættes.

Konkurrencerådet er ikke enig i, at der var huller i lovgivningen. Sagsøgte har gjort gældende, at TEUF finder anvendelse på den foreliggende sag, da sagsøgernes søgsmål omfatter hele Litauens område og har påpeget, at notarielle afgiftssatser ikke kun finder anvendelse på litauiske enheder, men endvidere på andre medlemsstaters enheder, der benytter sig af notarielle tjenesteydelser i Litauen.

Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen

- 17 Ifølge den forelæggende ret har Domstolen allerede truffet afgørelse vedrørende de funktioner, som notarer udøver i visse andre medlemsstater i relation til den fri etableringsret, men har endnu ikke taget stilling til, hvorvidt de funktioner, som notarerne i Republikken Litauen er tildelt i den foreliggende sag, udgør økonomisk virksomhed med henblik på artikel 101, stk. 1, TEUF, og hvorvidt notarer i en situation som den i sagen omhandlede er virksomheder i den forstand, hvor udtrykket er anvendt i artikel 101 TEUF.
- 18 Den har navnlig anført, at ifølge Domstolens faste retspraksis omfatter begrebet virksomhed, om end på konkurrenceområdet, enhver enhed, som udøver økonomisk virksomhed, uanset denne enheds retlige status og dens finansieringsmåde, og enhver form for virksomhed, der består i at udbyde varer og tjenesteydelser på et givet marked, er en økonomisk virksomhed (Wouters-dommen, præmis 46 og 47 og den deri nævnte retspraksis), idet aktivitet, der som følge af sin art, sit formål og de regler, den er undergivet, ikke er af økonomisk karakter eller er knyttet til udøvelsen af beføjelser, der henregnes til offentlig myndighed, falder uden for anvendelsesområdet for traktatens konkurrenceregler (Wouters-dommen, præmis 57, og dom Consiglio nazionale dei geologi, præmis 42).
- 19 Den har påpeget, at Domstolen fastslog i Wouters-dommens præmis 67-69, at det med hensyn til princippet om institutionel selvbestemmelse er nødvendigt at foretage en sondring mellem to muligheder. Den ene mulighed er, at en medlemsstat, når den tildeler en faglig sammenslutning regeludstedende beføjelser, fastlægger kriterierne for de almene hensyn og fastlægger de grundlæggende principper, som skal overholdes ved reguleringen af den faglige organisations forhold samt forbeholder sig den endelige beslutningskompetence. I så fald bevarer de regler, der bliver udstedt af den faglige sammenslutning, deres karakter af statslig regulering og omfattes dermed ikke af de af traktatens regler, som finder anvendelse på virksomheder. Den anden mulighed er, at de regler, den faglige sammenslutning udsteder, alene kan tilskrives sammenslutningen selv. Endvidere bemærkede Domstolen i Wouters-dommens artikel 97, at »det ikke nødvendigvis er alle aftaler mellem virksomheder eller alle vedtagelser inden for sammenslutninger af virksomheder, som begrænser parternes eller én af parternes handlefrihed, der er omfattet af det forbud, der er fastsat i traktatens artikel 85, stk. 1. Ved anvendelsen af denne bestemmelse på en konkret sag, skal det nemlig først tages i betragtning, i hvilken overordnet sammenhæng den pågældende

virksomhedssammenslutnings vedtagelse indgår og har virkninger, og herunder særligt, hvilke mål der søges nået med vedtagelsen. I det foreliggende tilfælde hænger disse mål sammen med nødvendigheden af at fastsætte regler om organisationstilknytning, kvalifikationer, faglig etik, kontrol og ansvar, som giver de endelige forbrugere af juridiske tjenesteydelser den nødvendige garanti for advokatens vandel og erfaring og for en ordnet retspleje [...] Det skal herefter undersøges, om de konkurrencebegrænsende virkninger, som opfyldelsen af de nævnte mål medfører, er uadskilleligt forbundne hermed«.

- 20 Den forelæggende ret har navnlig henvist til Domstolens retspraksis, hvoraf det fremgår, at det skal efterprøves, om de pålagte begrænsninger i hovedsagen er begrænset til, hvad der er nødvendigt for at sikre gennemførelsen af lovlige formål (dommen i sagen Meca-Medina og Majcen mod Kommissionen, præmis 47, og dom Consiglio nazionale dei geologi, præmis 54), at den omstændighed, at der er indrømmet et organ beføjelser som offentlig myndighed med henblik på udøvelsen af en del af dets aktiviteter, ikke i sig selv til hinder for, at organet kan anses for en virksomhed i henhold til fællesskabsrettens konkurrenceregler for så vidt angår dens øvrige økonomiske aktiviteter (dommen i sagen Aéroports de Paris mod Kommissionen, præmis 74), og at spørgsmålet, om en aktivitet skal betegnes som henhørende under udøvelsen af offentlige myndighedsbeføjelser eller som en økonomisk aktivitet, skal foretages særskilt for hver enkelt aktivitet, der udøves af en given enhed (MOTOE-dommen, præmis 25).
- 21 Nærværende ret nærer tvivl, om den ret til »at ensrette notarpraksis«, som er tillagt notarkammeret, i lyset af artikel 101 TEUF (i sig selv eller sammenholdt med artikel 4, stk. 3, TEU) kan/skal fortolkes således, at den tillige omfatter retten til at harmonisere afgiftssatserne for notarer i det omfang, notarafgifterne (eller deres beregningsmetode) for udførelsen af notarforretninger i særlige tilfælde ikke er angivet i de midlertidige satser, der er godkendt af justitsministeren. Den rejser samtidig spørgsmålet om, hvorvidt en situation som den i hovedsagen omhandlede, hvor notarkammeret vedtager præciseringer vedrørende notarafgifternes størrelse eller metoden for beregningen heraf i disse særlige tilfælde – som der ikke specifikt er taget stilling til i de af justitsministeren godkendte midlertidige satser – kan anses for at opfylde kriteriet i Wouters-dommens præmis 68 om, at »en medlemsstat [...] forbeholder sig den endelige beslutningskompetence« eller kriteriet i præmis 46 i dom CHEZ Elektro Bulgaria om, at »der skal foreligge en effektiv kontrol med beslutningskompetencen i sidste instans fra statens side«, når justitsministeren har ret til inden for en måned efter modtagelse af den relevante afgørelse at anlægge sag ved retten om annullation af en afgørelse truffet af notarkammeret, der kan være ulovlig (artikel 11, stk. 3, i lov om notarinstitutionen), og endvidere kan supplere de midlertidige satser ved at afgøre, hvorledes notarafgifter skal beregnes i disse særlige tilfælde.
- 22 Den forelæggende ret er derfor i tvivl, om kriterierne i Wouters-dommens præmis 68 er opfyldt i den foreliggende sag, eller om de præciseringer, som notarkammeret vedtog, imidlertid alene skal tilskrives notarkammeret (Wouters-dommens præmis 69), dvs., om de af notarkammeret vedtagne præciseringer skal

anses som en vedtagelse inden for en sammenslutning som omhandlet i artikel 101, stk. 1, TEUF.

- 23 Præciseringerne fastlagde den specifikke størrelse af de afgifter, som notarerne skal opkræve (i den første præcisering), eller metoden for beregningen heraf (i de andre tre præciseringer). Som allerede nævnt er det konkurrencerådets opfattelse, at notarerne i tilfælde, som ikke er fastsat i de midlertidige satser, selv skal bestemme, hvilken notarafgift, der skal opkræves eller beregningsmetoden. Derfor opstår spørgsmålet om, hvorvidt artikel 101 TEUF skal fortolkes således, at disse præciseringer har til formål eller til følge at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for det indre marked.
- 24 Sagsøgerne har anført en række formål med præciseringernes vedtagelse, der efter deres opfattelse berettiger deres vedtagelse. Den forelæggende ret er i tvivl om kriterierne i Wouters-dommens præmis 97 i lyset af artikel 101, stk. 1, TEUF skal finde anvendelse på den foreliggende sag, og om de formål, som sagsøgerne har angivet, kan anses for lovlige formål som fastsat i Wouters-dommens præmis 97.
- 25 Såfremt dette sidste spørgsmål besvares bekræftende, står den forelæggende ret endvidere over for spørgsmålet, om ikke de med præciseringerne indførte restriktioner i lyset af kriterierne i Wouters-dommens præmis 97 går videre end, hvad der er nødvendigt for at sikre gennemførelsen af lovlige formål.
- 26 Som allerede nævnt konstateredes det endvidere i den omtvistede afgørelse, at de otte notarer, der var medlemmer af notarkammerets præsidium, som vedtog præciseringerne, havde tilsidesat artikel 101, stk. 1, litra a), TEUF og konkurrencelovens artikel 5, stk. 1, nr. 1. For den forelæggende ret opstår spørgsmålet, om artikel 101 TEUF skal fortolkes således, at notarer, der var medlemmer af præsidiet (medlemmer af en sammenslutning), kan anses for at have tilsidesat artikel 101 TEUF og kan pålægges en bøde med den begrundelse, at de deltog i vedtagelsen af præciseringerne, dvs. om de kan holdes ansvarlige for tillige at have været beskæftiget som notarer, mens de var medlemmer af notarkammerets præsidium.
- 27 Som det fremgår af ovenstående betragtninger, er besvarelsen af disse spørgsmål afgørende for behandlingen af den foreliggende sag, dvs. for afgørelsen af, hvorvidt sagsøgerne ved vedtagelsen af præciseringerne har tilsidesat artikel 101, stk. 1, TEUF.